

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

**חקירה והעמדה לדין פלילי של ראש
ממשלה (או נשיא) במהלך כהונתו
- סקירה משווה -**

י"ב באדר תשס"ט

8 במארס 2009

כתיבה: עו"ד ליאור בן דוד

אישור: עו"ד הודיה קין, ראש צוות

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

מבוא

מסמך זה, שנכתב לבקשת חבר הכנסת יואל חסון, עוסק בחקירה פלילית ובהעמדה לדין פלילי של ראש ממשלה (או נשיא) במהלך תקופת כהונתו, סוגיה שהפכה בשנים האחרונות לאקטואלית בישראל. המסמך סוקר במבט משווה את ההסדרים המשפטיים הקיימים בנושא זה במדינות דמוקרטיות שונות: בריטניה, צרפת, איטליה, דנמרק, ספרד, שבדיה, נורבגיה, גרמניה, ארצות-הברית וטייוואן. יודגש כי הסקירה בוחנת את האפשרויות לניהול הליכים פליליים נגד **העומד בראש הרשות המבצעת**. לפיכך, בחלק מהמדינות (בריטניה, ספרד, גרמניה, איטליה, דנמרק, נורבגיה ושבדיה) מתמקדת הסקירה בראש הממשלה, בעוד שבאחרות (צרפת, ארצות-הברית וטייוואן) ההתייחסות היא אל נשיא המדינה (במלים אחרות, הסקירה כמעט ואינה מתייחסת למעמדם בהקשר זה של מלך או נשיא, הממלאים תפקיד ייצוגי במהותו).

הסוגיה הנדונה במסמך זה טומנת בחובה מתח בין שיקולים ועקרונות יסוד שמאפיינים שיטות ממשל בכל מדינה דמוקרטית. מחד, קיימים, כמובן, עקרונות שלטון החוק והשוויון בפני החוק שלפיהם מנהיגי המדינה אינם עומדים "מעל החוק" וככלל, הם כפופים לדיני המשפט הפלילי ככל ארח אחר. מאידך, קיימים גם שיקולים הנובעים ממעמדם המיוחד של נושאי משרות אלה ומהתפקידים שהם ממלאים במסגרת המשטר החוקתי של כל מדינה ומדינה. הליך פלילי שנקט נגד ראש ממשלה / נשיא במהלך כהונתו עלול לא רק לפגוע במעמדו וביוקרתו של המוסד אותו הוא מייצג, הן כלפי פנים והן כלפי חוץ, אלא גם לשבש את תפקודו התקין של נושא המשרה ולפגוע ביכולתו למלא את תפקידו החוקתיים.

מן המסמך עולה כי במדינות הנסקרות נהוגות גישות שונות בתכלית לסוגיה הנדונה. בחלקן, בדומה למצב הקיים בישראל, ראשי ממשלה עלולים להיות נתונים לחקירה פלילית במהלך כהונתם ודינם לעניין זה אינו שונה באופן מהותי מדינו של כל ארח. כך למשל, בבריטניה, בדנמרק, בנורבגיה ובשבדיה, ראשי ממשלה מכהנים אינם נהנים מחסינות מפני חקירה פלילית וניתן לחקור אותם בעת כהונתם. יש לציין כי גישה זו נהוגה לא רק במדינות שבהן מעולם לא התנהלה חקירה פלילית נגד ראש ממשלה מכהן (כמו דנמרק, למשל) אלא גם בכאלה שבהן נחקרו בעבר ראשי ממשלה מכהנים (בריטניה, למשל). בחלק מהמדינות נהנה ראש הממשלה מחסינות פרלמנטרית, בהיותו בפועל גם חבר הפרלמנט, ועל כן נדרש אישור מהפרלמנט לצורך העמדתו לדין פלילי (בספרד ובדנמרק, למשל) ולעתים גם לצורך חקירתו (בגרמניה, למשל).

ישנן לעומת זאת מדינות דמוקרטיות אחרות, כמו צרפת, איטליה, טיייוואן ובמידה מסוימת גם ארצות הברית (ככל שהדבר נוגע לעמדת משרד המשפטים האמריקאי ביחס להעמדה לדין של נשיא מכהן), הנוקטות בגישה שונה לחלוטין לגבי הסוגיה הנדונה - **גישה שעיקרה השהייתם של הליכים פליליים נגד ראשי ממשלה או נשיאים, כל עוד הללו מכהנים בתפקידם**. גישה זו מאפיינת מדינות בעלות משטר נשיאותי (ארצות הברית) או "נשיאותי-למחצה" (צרפת, טיייוואן). עם זאת, גם באיטליה, שהיא דמוקרטיה פרלמנטרית, על-פי חוק שנוי במחלוקת מ-2008, הליכים משפטיים-פליליים נגד נושאי התפקידים הבכירים במדינה - לרבות ראש הממשלה - מושהים כל עוד הללו מכהנים בתפקידם (בעלי תפקידים אלה רשאים לוותר מרצונם על השהיית ההליכים). מחקר השוואתי זה סוקר, אפוא, גישות שונות והסדרים משפטיים מגוונים בנוגע לחקירתו והעמדתו לדין פלילי של ראש ממשלה / נשיא מכהן.

1. בריטניה¹

ראש ממשלה מכהן בבריטניה אינו נהנה מחסינות מפני חקירה או העמדה לדין פלילי וניתן לחקור אותו ולהעמידו לדין ככל אדם אחר, בהתאם לפרוצדורות המשטרות והמשפטיות הכלליות שנקבעו בחוקים שונים.

עד כה מעולם לא הועמד לדין בבריטניה ראש ממשלה מכהן. עם זאת, התקיימו חקירות משטרותיות של ראשי ממשלה מכהנים, כמו למשל במקרה של ראש הממשלה לשעבר טוני בלייר (Blair) שנחקר על-ידי המשטרה במעון ראש הממשלה בדצמבר 2006 ובינואר 2007.

2. דנמרק

עד כה מעולם לא נפתחה בדנמרק חקירה פלילית נגד ראש ממשלה מכהן והחקיקה הדנית אינה כוללת הוראות מיוחדות כלשהן לעניין זה. הגישה המקובלת בספרות המשפטית הדנית היא שבהעדר התייחסות מיוחדת לסוגיה האמורה מצד המחוקק, ניתן לחקור ראש ממשלה מכהן, בהתאם להוראות הכלליות שנקבעו בחוק הרלוונטי (The Danish Administration of Justice Act) ואשר חלות על כל אזרח בדנמרק. לעניין זה אין הבחנה בין חשד לעבירות שבוצעו לפני הכהונה לבין עבירות שבוצעו לכאורה במהלכה.²

באשר להעמדה לדין של ראש ממשלה, לעניין זה רלוונטי סעיף 57 לחוקה הקובע שהעמדה לדין פלילי של חבר פרלמנט מכהן דורשת את הסכמת הפרלמנט.³ אמנם בחוקת דנמרק או בכל חוק אחר לא נקבע במפורש כי ראש הממשלה חייב להיות חבר פרלמנט, ואולם בפועל מ-1920 ועד היום כל ראשי הממשלה בדנמרק היו גם חברי פרלמנט וככאלה הכלל האמור חל גם עליהם.⁴ ואולם, סעיף 57 לחוקה אינו מגן על ראש ממשלה או חבר פרלמנט מפני חקירה פלילית וזו אינה דורשת את הסכמת הפרלמנט.

3. שבדיה⁵

בשבדיה ניתן לפתוח בחקירה פלילית נגד ראש ממשלה מכהן, לחקור אותו באופן אישי ואף להעמידו לדין פלילי במהלך כהונתו. ככלל, בכל הנוגע לעבירות פליליות, היחס לראש הממשלה הוא כאל כל אדם אחר ואין הבחנה לעניין זה אם מדובר בחשד לעבירות שבוצעו לפני כניסתו לתפקידו או בעבירות שבוצעו לכאורה במהלך כהונתו. החריג הפרוצדוראלי היחיד לכלל האמור הוא שחקירה ותביעה פלילית נגד ראש ממשלה ייעשו על-ידי תובע ציבורי במישור הלאומי (at the National Police-related Crime Unit) ולא על ידי תובע ציבורי ברמה המקומית (at a local Public Prosecution Office).

¹ תשובת הפרלמנט של בריטניה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 26 בינואר 2009.

² תשובת הפרלמנט של דנמרק לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 13 בפברואר 2009.

³ נוסח מבוואר באנגלית של חוקת דנמרק מופיע באתר http://www.ft.dk/pdf/Min_Grundlov_eng.pdf, תאריך כניסה: 18 בפברואר 2009.

⁴ תשובת הפרלמנט של דנמרק לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 בפברואר 2009.

⁵ תשובת הפרלמנט של שבדיה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 19 בפברואר 2009.

עם זאת, בכל הנוגע לעבירות פליליות שבוצעו במסגרת תפקידו המיניסטריאליים של ראש הממשלה – על-פי חוקת שבדיה⁶ ראש הממשלה (כמו גם כל שר אחר בממשלה) ישא באחריות פלילית רק אם עבר את העבירה מתוך שביצע את תפקידו הרשמי ברשלנות רבתי (grossly neglected). החלטה על פתיחה בהליכים פליליים במקרה שכזה תתקבל על-ידי ועדת החוקה והמקרה יישפט בפני בית המשפט העליון. כמו כן, במקרה כזה, רשאית ועדת החוקה למנות את האומבודסמן הפרלמנטרי לסייע לה בחקירה ובתביעה הפלילית.

4. נורבגיה⁷

כל אדם בנורבגיה עשוי להיות נתון לחקירה פלילית או להעמדה לדין פלילי, בכפוף לסייגים מפורשים שנקבעו בחוק או בחוקה. סייגים לאחריות ולחקירה פלילית נקבעו בחוקה ביחס למלך⁸ וביחס לחברי פרלמנט ככל שהדברים נוגעים לפעילותם במסגרת תפקידם הפרלמנטרי.⁹

על ראש הממשלה לעומת זאת לא חלים סייגים לעניין זה. רשויות התביעה בנורבגיה רשאיות לחקור ולהעמיד לדין פלילי גם ראשי ממשלה מכהנים, בהתאם להסדרים הכלליים שנקבעו בחוק סדר הדין הפלילי (Criminal Procedure Act) ולעניין זה אין פרוצדורות מיוחדות וגם לא הבחנה בין חשד למעשים שבוצעו לפני הכהונה לכאלה שבוצעו לכאורה במהלכה.

יצוין, כי הממשלה כולה, וכן כל אחד מחבריה בנפרד, אינם יכולים להישאר בתפקידם אם רוב של חברי הפרלמנט הביע בהם אי-אמון. על-פי תשובת הפרלמנט הנורבגי לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, סביר להניח שחקירה פלילית נגד מי מבין חברי הממשלה, או לכל הפחות העמדתו לדין פלילי, תוביל להבעת אי-אמון כאמור, ועל כן אין זה סביר כלל ששר - לרבות ראש ממשלה - יוסיף לכהן בתפקידו בעת שמתנהלת נגדו חקירה פלילית או בשעה שנקטים נגדו הליכי העמדה לדין פלילי.¹⁰

5. ספרד

על-פי חוקת ספרד, ראש הממשלה (כמו גם שאר השרים) נושא באחריות פלילית ובמקרה הצורך הוא יישפט בפני הערכאה הפלילית של בית המשפט העליון.¹¹ מכלל זה נובע כי ראש הממשלה עלול להיות נתון לחקירה פלילית במהלך כהונתו.¹² בהתאם לכך, כעיקרון, במסגרת חקירה שכזו עלול ראש הממשלה גם להיחקר באופן אישי, ואולם אין לכך תקדימים בספרד.

מכיוון שראש הממשלה הוא על-פי רוב גם חבר פרלמנט, פתיחה בהליכים פליליים נגדו היא מהלך הנופל בגדר סעיף 73 לחוקה, העוסק בחסינותם של חברי הפרלמנט. מכוח חסינות זו, בהיותו חבר פרלמנט

⁶ פרק 12, סעיף 3, ל-Instrument of Government, שהוא אחד מארבעת חוקי היסוד שמרכיבים את חוקת שבדיה.

⁷ תשובת הפרלמנט של נורבגיה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 29 בינואר 2009.

⁸ סעיף 5 לחוקת נורבגיה.

⁹ סעיף 66 לחוקת נורבגיה.

¹⁰ תשובת הפרלמנט של נורבגיה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 29 בינואר 2009.

¹¹ סעיף 102.1 לחוקת ספרד. נוסח באנגלית של החוקה נמצא באתר בית המשפט החוקתי של ספרד, <http://www.tribunalconstitucional.es/constitucion/pdf/ConstitucionINGLES.pdf>, תאריך כניסה: 1 במרס 2009.

¹² תשובת הפרלמנט של ספרד לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 3 בפברואר 2009.

מכהן לא ניתן להעמיד את ראש הממשלה לדין פלילי וגם לא להגיש נגדו כתב אישום, אלא באישור מוקדם של הפרלמנט.

יצוין בנוסף, כי ראש הממשלה (כמו שאר השרים) נהנה מהפררוגטיבה שנקבעה בסעיף 412 לחוק סדר הדין הפלילי, לפיה הוא אינו חייב להעיד באופן אישי בפני בתי המשפט אלא רשאי להסתפק במסירת עדות בכתב.

6. גרמניה¹³

קנצלר גרמניה נהנה מחסינות בכל הנוגע לנקיטת הליכים פליליים נגדו רק בהיותו חבר בבונדסטאג (למעט תקדים אחד, עד היום הקאנצלרים היו כולם חברים בבונדסטאג). מכוח חסינות זו, המעוגנת בסעיף 46 לחוקה הפדראלית של גרמניה, לא ניתן להעמיד לדין חבר בונדסטאג או לנקוט בהליכים פליליים אחרים נגדו (כמו הליכי מעצר), אלא בכפוף לאישור הבונדסטאג. בקשות לקבלת אישור שכזה, מטעם משרד התובע הכללי או מטעם בתי המשפט, חייבות להיות מועברות בערוצים המתאימים לשר המשפטים והוא מצדו מגיש אותן לנשיא הבונדסטאג.

בפועל, בתחילת כל קדנציה פרלמנטרית מעניק הבונדסטאג לרשויות אכיפת החוק אישור מראש שתקף עד לסיום אותה קדנציה, לבצע במקרי הצורך חקירות פליליות מקדמיות נגד חברי הבונדסטאג (preliminary investigations), למעט במקרים שעניינם עבירות העלבה (insulting statements) בעלות אופי פוליטי.¹⁴ יושב ראש הבונדסטאג חייב לקבל הודעה מתאימה על פתיחה בצעדי חקירה שכאלה בכל מקרה ובמקרה. גם חבר הפרלמנט הנוגע בדבר (לרבות הקנצלר) חייב לקבל הודעה מראש על פתיחת הליכי חקירה נגדו, אלא אם כן הודעה שכזו תשבש את הליך החקירה ותמנע את בירור האמת. החקירה יכולה להיפתח רק בחלוף 48 שעות ממועד מסירת ההודעה האמורה. אותו אישור מראש לבצע חקירות מקדמיות אינו חל גם על הליכי מעצר, הגבלת חירות בדרך אחרת או העמדה לדין פלילי, שכן הללו דורשים, כאמור, אישור מיוחד של הבונדסטאג. הבונדסטאג נוהג ככלל להסיר את חסינותם של חברי הפרלמנט במקרים המתבקשים, ובלבד שאין מדובר בעניין שקשור להתבטאויותיהם בזירה הפוליטית.¹⁵ באשר לגביית עדות מהקנצלר או לתשאולו במהלך חקירה פלילית – לעניין זה קובע חוק סדר הדין הפלילי כי הליך התשאול של הקנצלר (כמו גם של שאר חברי הממשלה) יתקיים בלשכתו; ואם הוא אינו נמצא בה – במקום מגוריו. חריגה מן הכלל האמור טעונה קבלת אישור מהממשלה הפדראלית.¹⁶

¹³ תשובת הפרלמנט של גרמניה (הבונדסטאג) לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 4 במארס 2009. תודתנו נתונה למר דניאל רקמיסטרק על הסיוע בתרגום התשובה.

¹⁴ Rules of Procedures of the German Bundestag, Annex 6 – Waiver of Immunity, section 1. עבירות ההעלבה האמורות מפורטות בסעיפים 185, 186 ו-188(1) לקוד הפלילי של גרמניה.

¹⁵ The Council of Europe and GRECO (Groups of States against Corruption), **First Evaluation Round. Evaluation Report on Germany**, Strasbourg, 8 March 2002, pp. 18-19. [http://www.coe.int/t/dg1/greco/evaluations/round1/GrecoEval1\(2001\)12_Germany_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dg1/greco/evaluations/round1/GrecoEval1(2001)12_Germany_EN.pdf)

¹⁶ סעיף 50 לחוק סדר הדין הפלילי (Strafprozessordnung). נוסח באנגלית של החוק מצוי באתר (תאריך כניסה: 4 במארס 2009) <http://www.iuscomp.org/gla/statutes/StPO.htm#50>

7. צרפת

על-פי סעיף 67 לחוקת צרפת, נשיא הרפובליקה אינו נושא באחריות (חבות) למעשים שבוצעו במסגרת תפקידו כנשיא. לעיקרון זה קיימים שני חריגים בלבד: הראשון שבהם נוגע לעניינים שהם בסמכות שיפוט של בית הדין הפלילי הבין-לאומי.¹⁷ החריג השני לכלל האמור מצוי בסעיף 68 לחוקה שקובע כי לא ניתן להעביר את הנשיא מכהונתו בגין שום עילה, למעט הפרה יסודית של חובותיו – הפרה שבאופן גלוי וברור אינה מתיישבת עם המשך תפקידו כנשיא.¹⁸ הדחה כאמור של הנשיא תתבצע על ידי הפרלמנט כולו על שני בתיו בשבתו כבית משפט עליון (Haute Cour).¹⁹

בנוסף לכך, נשיא צרפת נהנה מחסינות פרוצדוראלית זמנית ומחלטת בכל הנוגע למעשים שבוצעו שלא במסגרת תפקידו. לעניין זה קובע סעיף 67 לחוקה, כי במהלך כהונתו הנשיא לא יידרש להעיד ולא יהיה נתון להליכים פליליים או אזרחיים, דהיינו להגשת תביעות ואישומים כנגדו או לפעולות חקירה כלשהן, בפני שום ערכאה שיפוטית או אדמיניסטרטיבית צרפתית. הסעיף מבהיר שכל תקופות ההתיישנות (בהליכים פליליים או אזרחיים) יושהו למשך תקופת הכהונה של הנשיא; וכי ניתן להמשיך ולהפעיל מחדש תביעות והליכים נגדו "שהוקפאו" רק בחלוף חודש אחד ממועד תום כהונתו. במהלך תקופת הכהונה עצמה ניתן ליטול מהנשיא את הגנתה של חסינות זו רק על-ידי החלטה של הפרלמנט, בשבתו כבית משפט עליון, להדיח אותו מתפקידו בשל הפרה יסודית של חובותיו, ובכך להכפיפו מחדש לשיפוט בפני בתי המשפט הרגילים.

חלק מהסדרים חוקתיים אלה הם פרי תיקון שהוכנס לחוקת צרפת בפברואר 2007.²⁰ תיקון זה בא בעקבות סדרה של פרשיות שחיתות שנקשרו בשמו של הנשיא לשעבר, ז'ק שיראק, פרשיות שהעלו לא רק חשדות בפלילים אלא גם שאלות חוקתיות בכל הנוגע לאפשרות חקירתו של נשיא מכהן.

מדובר היה בחשדות שהועלו נגד הנשיא שיראק בנוגע למעורבותו במעשי שחיתות שבוצעו לכאורה בעת שכהן כראש העיר פריס במהלך השנים 1977-1995, דהיינו עוד בטרם נבחר לנשיא. הנשיא הכחיש את החשדות נגדו אך סירב להיחקר בגינם בטענה שמעמדו כנשיא מקנה לו חסינות מפני חקירה שכזו. הפרשה התגלגלה לפתחו של בית המשפט מאחר ולפי הוראות החוקה הצרפתית באותה עת, הנשיא נהנה מחסינות מפני העמדה לדין בגין עבירות שבוצעו במהלך כהונתו (למעט עבירה של "בגידה חמורה"),²¹ אך לא היה ברור אם חסינות זו חלה גם על עבירות-לכאורה שבוצעו עוד קודם לכן.²² בית המשפט קיבל את עמדת הנשיא והחיל את החסינות גם על עבירות לכאורה שקדמו לכהונתו. בהתבסס על החלטה קודמת

¹⁷ על-פי סעיף 53-2 לחוקה, הרפובליקה רשאית להכיר בסמכות השיפוט של בית-הדין הפלילי הבין-לאומי, בהתאם להוראות האמנה שנחתמה ביום 18 ביולי 1998.

¹⁸ במסגרת התיקון שהוכנס לחוקה בפברואר 2007, החריג בדבר "הפרה יסודית של חובותיו של הנשיא" החליף את המונח הקודם שהתייחס לעבירה של "בגידה חמורה" (high treason). תשובת הפרלמנט של צרפת לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 27 בינואר 2009.

¹⁹ המשך הסעיף עוסק בקביעת הפרוצדורה להליך ההדחה. בין השאר נקבע כי ההצבעה על כך תהיה חשאית וכי החלטה על הדחה מחייבת רוב של שני שלישים מכלל החברים בכל אחד משני בתי הפרלמנט.

²⁰ Loi constitutionnelle n° 2007-238 du 23 février 2007.

²¹ סעיף 68(1) לחוקת צרפת – לפני תיקונה ב-23 בפברואר 2007 (ראו להלן). את הנוסח הישן של הסעיף האמור (בתרגום לאנגלית) ניתן למצוא באתר ה-ICL, http://www.servat.unibe.ch/law/icl/fr00000_.html, תאריך כניסה: 8 בספטמבר 2008.

²² כתבה מיום 10 באוקטובר 2001 שפורסמה באתר החדשות של ה-BBC, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/1590650.stm>, תאריך כניסה: 4 בספטמבר 2008.

של "המועצה החוקתית" (Le Conseil Constitutionnel),²³ החליט בית המשפט (La Cour de Cassation)²⁴ באוקטובר 2001, כי לא ניתן להעמיד לדין את הנשיא ואף לא לחקור אותו בהליך משפטי בגין עבירה כלשהי, למעט עבירת בגידה חמורה, כל עוד הוא מכהן בתפקידו. חסינות זו חלה הן על עניינים פליליים והן על עניינים אזרחיים; על חקירות בידי שופטים ציבוריים (דהיינו שופטים-חוקרים, כנהוג במשפט הפלילי של צרפת), כמו גם על חקירות בידי תובעים פרטיים.²⁵

הרעיון לפיו ההליכים המשפטיים נגד הנשיא יכולים לשמש מסגרת למאבק פוליטי נלקח בחשבון על-ידי בית המשפט הצרפתי, שסבר שהחסינות הנשיאותית נדרשת על-מנת להבטיח את תפקודו התקין של הנשיא ואת המשך הניהול הסדיר של ענייני המדינה. גורם נוסף בהחלטתו היה דאגה מפורשת לכבודו ומעמדו של מוסד הנשיאות, הנחוץ לשמירה על "לכידות האומה ודימויה של צרפת בעולם."²⁶

כאמור, בחלוף כמה שנים מאז שניתן פסק דין זה, שונתה החוקה והוכנסו בה הוראות מפורשות שבמידה רבה מעגנות את הפסיקה האמורה ומונעות חקירה או העמדה לדין של נשיא מכהן.

בשולי הדברים יצוין, כי בכל הנוגע לסוגיות הנדונות, מעמדו של הנשיא שונה מזה של חברי הממשלה (ובהם גם ראש הממשלה עצמו). על-פי החוקה, האחרונים נושאים באחריות פלילית למעשים שביצעו במסגרת תפקידם, במידה שמדובר במעשים שבעת ביצועם סווגו על-פי החוק כפשעים או כעבירות חמורות אחרות.²⁷

8. איטליה²⁸

על-פי חוק שהתקבל באיטליה ביולי 2008, הליכים משפטיים-פליליים נגד ארבעת נושאי התפקידים הבכירים במדינה - נשיא המדינה, ראש הממשלה, יושב-ראש הסנאט ויושב-ראש בית הנבחרים - מושהים כל עוד הללו מכהנים בתפקידם.²⁹ הסדר זה חל גם על הליכים פליליים שמתייחסים לעבירות שבוצעו לכאורה לפני שאותם בעלי תפקידים החלו בכהונותיהם וגם על כאלה שמקורם בחשד לעבירות שבוצעו במהלך הכהונה עצמה (למעט החריגים שיצוינו בהמשך). החוק קובע כי נקיטה בהליך של העמדה לדין פלילי כנגד כל אחד מארבעת נושאי התפקידים האמורים תושהה החל מיום השבעתו לתפקיד ועד למועד סיום כהונתו. ההשהיה חלה גם על אותם הליכים פליליים שכבר מתנהלים במועד כניסתו של החוק לתוקף, ואין זה משנה באיזה שלב נמצאים הליכים אלה.

²³ החלטה DC 408-98 מיום 22 בינואר 1999.

²⁴ Arrêt No. 481 מיום 10 באוקטובר 2001.

²⁵ Dean G. Falvy, "A Tale of two cases: Why France said 'Non' to the logic of *Clinton v. Jones*",

פורסם ב-8 בנובמבר 2001 באתר: http://writ.lp.findlaw.com/commentary/20011108_falvy.html

²⁶ שם.

²⁷ במקרים אלה יישפטו חברי הממשלה בבית משפט מיוחד שיורכב מ-12 חברי פרלמנט ו-3 שופטים של ה-Cour de Cassation, שאחד מהם ישמש כאב בית הדין. ראו: סעיפים 1-68 ו-2-68 לחוקת צרפת.

²⁸ המידע על איטליה מתבסס על תשובת הפרלמנט האיטלקי לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 13 בפברואר 2009;

וכן על כתבה שפורסמה (באנגלית) בכתב העת האיטלקי למשפט חוקתי Palomar – Osservatorio di diritto costituzionale n. 4 October 2008, המופיע באתר: <http://www.unisi.it/dipec/palomar/italy.html#1>, תאריך כניסה: 22 בפברואר 2009.

²⁹ חוק מס' 124/2008 מיום 23 ביולי 2008.

על-פי החוק **בעלי התפקידים האמורים רשאים לוותר מרצונם על השהיית ההליכים** נגדם בכל רגע נתון. כמו כן, **למרות השהיית ההליכים, השופט החוקר רשאי לאסוף ראיות בכל מקרה שבו עיכוב בניצוע הדבר יזיק למשפט** הצפוי להיפתח או להתחדש עם תום הכהונה. עוד יצוין, כי השהיית ההליכים גוררת עמה גם את **השהיית תקופות ההתיישנות של העבירות** שבהן מדובר. בנוסף, כדי להגן על זכויותיהם של צדדים שלישיים, **למרות השהיית ההליך הפלילי ניתן לנקוט בהליך אזרחי נגד נושאי המשרות האמורות.**³⁰

הוראות החוק האמור בדבר השהיית ההליכים הפליליים אינן חלות על מעשים הנופלים בגדר סעיפים 90 ו-96 לחוקת איטליה. על-פי סעיף 90 לחוקה, **נשיא המדינה** אינו נושא באחריות משפטית לגבי מעשים שביצע במסגרת תפקידיו הנשיאותיים, למעט במקרים של **בגידה חמורה או פגיעה בחוקה**. במקרים אלה יכול הפרלמנט להדיח את הנשיא מכהונתו, על-פי החלטה המתקבלת ברוב מוחלט של חברי הפרלמנט ובישיבה משותפת של שני בתיו. בהתאם לסעיף 134 לחוקה, אישומים נגד הנשיא בגין בגידה חמורה או פגיעה בחוקה ידונו בבית המשפט החוקתי של איטליה וכאמור, השהיית ההליכים לא תחול על אישומים אלה. על-פי סעיף 96 לחוקה, **ראש הממשלה** (כמו גם יתר שרי הממשלה) נושא באחריות פלילית **לעבירות שביצע במסגרת תפקידו** ("duty-related crimes" או "ministerial crimes"), כמו למשל עבירה של ניצול לרעה של סמכות. העמדתו לדין בגין עבירות אלה טעונה אישור של הסנאט או של בית הנבחרים, בהתאם לנורמות הקבועות בחוקה. כאמור, על הליך מסוג זה לא תחול ההשהיה.

על-פי עמדת הממשלה שיזמה את החוק, הרציונאל שעמד בבסיסו היה מתן אפשרות לבעלי התפקידים הבכירים ביותר במדינה להתרכז במילוי משימותיהם ולפעול ללא חשש מפני נקיטת הליכים פליליים נגדם המונעים משיקולים פוליטיים. יוזמת חקיקה זו היתה אחד הצעדים הראשונים שבהם נקטה ממשלתנו החדשה (והשלישית) של סילביו ברלוסקוני (Berlusconi), לאחר שזכה בבחירות באפריל 2008.

החוק האמור עורר באיטליה ביקורת לא מועטה. אחת הסיבות לכך היא שלמעשה חוק זה הוא במידה רבה יורשו של חוק דומה אחר שבוטל רק שנים ספורות קודם לכן על-ידי בית המשפט החוקתי של איטליה. החוק הקודם מיוני 2003³¹ הורה על השהייה אוטומטית וכללית של כל הליך פלילי בגין עבירה כלשהי נגד אחד מארבעת נושאי המשרות הללו וכן נגד נשיא בית המשפט החוקתי, כל עוד הם מכהנים בתפקידיהם, בין אם העבירה המיוחסת להם בוצעה בטרם כניסתם לתפקיד ובין אם בוצעה לאחר מכן. ב-2004, כשנה לאחר אישורו של החוק הקודם בפרלמנט, הכריז בית המשפט החוקתי של איטליה על אי-חוקתיותו,³² בראש ובראשונה בשל פגיעתו בעיקרון השוויון המעוגן בסעיף 3 לחוקת המדינה. בית המשפט החוקתי קבע כי החוק הקודם מעניק לאותם נושאי משרות רמות הגנות בלתי-פרופורציונאליות לצורך לשמור על כך שהללו יוכלו לבצע ללא הפרעה את תפקידיהם. בית המשפט עמד על כך שמדובר בבעלי תפקידים שמבצעים משימות שונות אלה מאלה במהותן ועל כן גם אין זה סביר להתייחס אליהם באופן זהה. בית המשפט גם לא מצא צידוק ליצירת הבחנה כה עמוקה בין היחס שמוענק למי שעומד בראש מוסדות קולקטיביים (כמו למשל ראש הממשלה או יושב ראש בית הנבחרים) לבין שאר החברים

³⁰ סעיף 1 פסקאות 2-6 לחוק.

³¹ חוק מס' 140/2003.

³² החלטה מס' 24/2004 של בית המשפט החוקתי באיטליה.

באותו גוף קולקטיבי (בהתאם לדוגמאות האמורות - שרי הממשלה או חברי בית הנבחרים). בית המשפט סבר בנוסף שיש בחוק הקודם גם משום הפרה של זכותו החוקתית של נאשם להתגונן בהליך הפלילי.³³ הפגיעה האחרונה תוקנה למעשה בנוסח החוק החדש, שכאמור מאפשר לאותם נושאי משרות בכירים לוותר על השהיית ההליכים ולעמוד למשפט.

יש לציין שב-26 בספטמבר 2008, בית המשפט במילאנו, שבו מתנהל הליך פלילי נגד ראש הממשלה בחשד להתחמקות מתשלום מס, פנה לבית המשפט החוקתי בשאלת חוקתיותו של החוק החדש מ-2008. טענות נגד אי-חוקתיותו של החוק האמור נשמעו גם מקרב האקדמיה האיטלקית, כאשר ב-4 ביולי 2008 למעלה ממאה פרופסורים למשפט חוקתי חתמו על הצהרה המזהירה מפני פגיעתו של החוק האמור בעיקרון שלטון החוק, בעיקרון השוויון, בזכות למשפט הוגן ובחובה המוטלת על התובע הציבורי לאכוף את המשפט הפלילי.

חלק ממבקריו של החוק החדש טענו שתכליתו להגן על ראש הממשלה ברלוסקוני מפני אישומים פליליים ופרשיות שחיתות שבהן הוא נחשד, וכי ברלוסקוני משתמש במשרתו הציבורית לטובת האינטרסים הפרטיים שלו. ברלוסקוני נאשם, בין השאר, בכך שהורה לשלם סכום נכבד לעורך דין בריטי בתמורה למתן עדות שקר לטובתו במשפטים שנוהלו נגדו. ברלוסקוני עצמו, שמעולם לא הורשע עד כה, מכחיש אישומים אלה וטוען כי מדובר ברדיפה פוליטית המתנהלת נגדו גם בבתי המשפט.³⁴

9. ארצות הברית³⁵

החקיקה בארצות הברית אינה מונעת העמדה לדין פלילי של נשיא מכהן. החוקה כמו גם ה-U.S Code אינם מקנים לנשיא חסינות מפני הגשת כתב אישום פלילי נגדו לבתי המשפט הפדראליים ואין זה משנה אם המעשים המיוחסים לו בוצעו לכאורה בטרם כניסתו לתפקיד או במהלך כהונתו. **מאידך, החקיקה האמריקאית גם אינה כוללת שום הוראה מפורשת המתירה הגשת תביעה פלילית כנגד נשיא מכהן.**

בפועל נשיא מכהן בארצות הברית מעולם לא הועמד לדין פלילי (הניסיונות להעמיד לדין פלילי את הנשיא לשעבר ריצ'ארד ניקסון, בגין עבירות שביצע לכאורה במסגרת פרשת ווטרגייט, נעשו רק לאחר שהנשיא התפטר מכהונתו; והם באו לסימון עם החנינה שהוענקה לניקסון בידי מחליפו בתפקיד, הנשיא פורד). בהעדר כל התייחסות ישירה לכך בחקיקה ובפסיקה האמריקאית, הסוגיה הנדונה כאן נותרה בארצות הברית שנויה במחלוקת, כאשר ישנם מלומדים הסבורים כי ניתן להעמיד את הנשיא לדין פלילי גם במהלך כהונתו בעוד אחרים שוללים אפשרות זו.

³³ על החוק הקודם באיטליה (חוק מס' 140/2003) ועל החלטת בית המשפט החוקתי לבטלו (החלטה מס' 24/2004) ראו גם: Brianne Biggiani, "Designs for Immunity: A comparison of the Criminal Prosecution of United States Presidents and Italian Prime Ministers", 14 *Cardozo Journal of International and Comparative Law*, spring 2006, 209.

³⁴ כתבה מיום 22 ביולי 2008 שפורסמה ב-International Herald Tribune, <http://www.iht.com/articles/ap/2008/07/22/news/Italy-Immunity-Law.php>, תאריך כניסה: 22 בפברואר 2009; כתבה מיום 22 ביולי 2008 שפורסמה על-ידי ה-BBC, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/7520499.stm>, תאריך כניסה: 22 בפברואר 2009.

³⁵ Ralph Amelan, Information Resources, The American Center, Jerusalem, The Embassy of the United States of America – תשובה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 26 בינואר 2009.

למשרד המשפטים של ארצות הברית ישנה עמדה ברורה למדי בעניין זה המתנגדת להעמדה לדין פלילי של נשיא מכהן, בטענה כי צעד שכזה יערער את יכולתו של הנשיא לבצע את תפקידיו החוקתיים. בתזכיר שחובר עוד ב-1973 במהלך פרשת ווטרגייט ושעודכן בשנת 2000 קובע משרד המשפטים כי בעוד שעל-פי רוב עובדי ציבור עלולים לעמוד למשפט פלילי במהלך כהונתם, המבנה החוקתי מאפשר לנשיא מכהן להיות נתון להליך פלילי נגדו רק לאחר שהוא עוזב את משרתו, אם מיוזמתו ואם בעקבות הליך של הדחה (impeachment). הטעם לכך הוא חשש מכך שהסמכויות שהוענקו לנשיא בחוקה ייפגעו בצורה חמורה אם הנשיא יועמד למשפט פלילי במהלך כהונתו. על-פי עמדת משרד המשפטים, הבושה והסטיגמה הציבורית שייקשרו בהכרח בשמו של הנשיא במידה וינקטו נגדו הליכים פליליים, יימנעו ממנו לבצע בהצלחה את תפקידיו בענייני חוץ ופנים גם יחד; והתוצאה של מהלך שכזה תהיה על כן נזק לארצות הברית כולה. בנוסף לכך, משרד המשפטים מתייחס בעמדתו גם לנטל הפיסי והנפשי שכרוך בהיערכות לקראת משפט פלילי. אם יוגש כתב אישום נגד נשיא מכהן יהיה עליו לשאת בנטל זה באופן אישי וגורם זה כשלעצמו ימנע ממנו למלא את חובותיו ותפקידיו על-פי החוקה בעוצמה, בחיוניות ובמסירות שמשרת הנשיא מחייבת.

התזכיר האמור של משרד המשפטים מוסיף ומציין שנשיא מכהן יכול על-פי החוקה להיות נתון להליכי הדחה (impeachment) בידי שני בתי הקונגרס כך שקיימת דרך חוקתית לגרום לכך שנשיא שאינו ראוי עוד לכהן בתפקידו יסיים את כהונתו (הליך ההדחה אינו תלוי באישום פלילי או בהליכים משפטיים וזהו הליך פוליטי באופיו, לפחות במידה חלקית). בין השאר כותב משרד המשפטים, כי אמנם גם הליך של הדחה עלול לפגוע ביכולתו של הנשיא לבצע את תפקידיו החוקתיים, אך הליך זה מעוגן מפורשות בחוקה עצמה. בהקשר זה נכתב כי "מנסחי החוקה שקלו בידי מי צריך להימצא הכוח יוצא הדופן להחליט בדבר פתיחה של הליך שיכול להוביל להדחה של הנשיא - אחד מבין שני בעלי התפקידים החוקתיים היחידים שנבחרים בידי העם כולו - והם הפקידו את האחריות לכך בידי נבחר העם שבקונגרס. אין זה עולה בקנה אחד עם אותה החלטה שנשקלה בזהירות, לאפשר לחבר מושבעים גדול ולתובע אשר לא נבחרו, באופן מעשי "להדיח" נשיא על-ידי הגשת אישומים פליליים נגדו בשעה שהוא מכהן בתפקידו."³⁶

מאז שהוגשה חוות הדעת המקורית של משרד המשפטים ב-1973 ועד לעדכונה בשנת 2000, בבית המשפט העליון של ארצות-הברית התקבלו שלוש החלטות שיש בהן רלוונטיות לשאלה האם ניתן להגיש כתב אישום פלילי נגד נשיא מכהן ולהעמידו לדין. עם זאת, יש להדגיש, אף אחד משלושת המקרים שנדונו לא עסק בצורה ישירה בשאלה האמורה. במקרה הראשון (United States v. Nixon, 418 U.S. 683 [1974]) עסק בית המשפט בשאלה האם רשאי הנשיא לטעון לזכות של חיסיון בתגובה לצו בהליך פלילי לגילוי רישומי שיחות שהתנהלו בין הנשיא לבין עוזריו. בשתי הפרשות האחרות מ-1982 (Nixon v. Fitzgerald,) (457 U.S.731) ומ-1997 (Clinton v. Jones, 520 U.S. 681) דן בית המשפט בשאלת היקפה של החסינות החוקתית שממנה נהנה הנשיא, בכל הנוגע להגנתו מפני תביעות משפטיות אזרחיות. בפרשת Clinton v. Jones מדובר היה בהתנהגות לא נאותה במסגרת התפקיד ואילו בפרשת Clinton v. Jones מדובר היה בהתנהגות לא נאותה שאינה קשורה לתפקידו הרשמיים של הנשיא ושהתרחשה לכאורה עוד בטרם

³⁶ Randolph D. Moss, Assistant Attorney General, Office of Legal Counsel, A **Sitting President's Amenability to Indictment and Criminal Prosecution. Memorandum for the Attorney General**, October 16, 2000, part II B 4. התזכיר מופיע באתר משרד המשפטים של ארצות-הברית (תאריך כניסה: 5 במארס 2009): www.usdoj.gov/olc/sitting_president.htm

מינויו לתפקיד. בפסק הדין בעניין Clinton v. Jones ציין בית המשפט העליון: "מעולם לא סברנו שלנשיא, או לכל אדם אחר הנושא במשרה ציבורית, ישנה חסינות החורגת אל מעבר לפעולות המבוצעות במסגרת התפקיד הרשמי... בנוגע לפעולות המבוצעות במסגרת 'אופיו הציבורי' - דהיינו, פעולות רשמיות – הנשיא עלול להיענש בעיקר על-ידי הדחה, לא על-ידי תביעות נזיקין פרטיות. ואולם מנגד הוא כפוף לחוקים בכל הנוגע למעשיו הפרטיים גרידא."³⁷ ישנם הרואים באמירות אלה ואחרות של בית המשפט העליון בפרשת Clinton v. Jones משום חיזוק לטענה לפיה נשיא מכהן אינו צריך ליהנות מחסינות לא במישור האזרחי ולא במישור הפלילי. ואולם, המצדדים בגישה זו נמצאים ככל הנראה בדעת מיעוט.³⁸

על אף שכאמור אף אחת מההחלטות בפרשות אלה לא עסקה ישירות בשאלת העמדתו לדין פלילי של נשיא מכהן, משרד המשפטים סבר כי הן עולות בקנה אחד עם העקרונות הבסיסיים שמנחים את מדיניותו בסוגיה הנדונה והם:

(1) הצורך לערוך **איזון חוקתי** בין האחריות והתפקידים המוטלים על הנשיא בהיותו הראש האחד והיחיד של הרשות המבצעת, לבין המטרות שלשמן ראוי להגיש כתב אישום ולנהל תביעה פלילית נגד נשיא מכהן.

(2) האיזון הראוי בין שיקולים אלה מטה את הכף לטובת הענקת **חסינות זמנית** לנשיא מהליך פלילי שכזה כל עוד הוא מכהן בתפקיד.³⁹

לנוכח העמדה האמורה של משרד המשפטים האמריקאי, ובהעדר פסיקה הקובעת אחרת, ניתן לומר שאין זה סביר שנשיא יועמד לדין פלילי בארצות הברית כל עוד הוא מכהן בתפקידו, כך שלמעשה הנשיא נהנה מחסינות לעניין זה, גם אם מבחינה מעשית (de facto) ולא משפטית (de jure).

באשר לחקירה הפלילית עצמה – אין בארצות הברית חקיקה שמונעת חקירה פלילית של נשיא מכהן או שקובעת פרוצדורה מיוחדת לעריכת חקירה שכזו.

10. טייוואן

טייוואן היא דמוקרטיה נשיאותית רב-מפלגתית. ראש המדינה הוא הנשיא, הנבחר (ביחד עם סגנו) בבחירות כלליות לתקופת כהונה בת ארבע שנים והוא הממנה את ראש הממשלה.⁴⁰

חוקת טייוואן קובעת כי כל עוד נשיא המדינה מכהן בתפקידו ומחזיק בסמכויותיו, לא ניתן להעמידו לדין פלילי, אלא אם כן הוא מואשם במרידה או בבגידה.⁴¹

³⁷ Brianne Biggiani, "Designs for Immunity: A comparison of the Criminal Prosecution of United States Presidents and Italian Prime Ministers", 14 *Cardozo Journal of International and Comparative Law*, spring 2006, 209, p. 234.

³⁸ Ibid. p. 235.

³⁹ Randolph D. Moss, *A Sitting President's Amenability to Indictment and Criminal Prosecution*, part II.

⁴⁰ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tw.html#Govt>, תאריך כניסה: 19 בפברואר 2009.

⁴¹ סעיף 52 לחוקת טייוואן.

בית המשפט החוקתי של טייוואן עסק לא מכבר בשאלת היקפה של החסינות הפלילית השמורה לנשיא (Presidential Criminal Immunity), ובמיוחד בכל הנוגע לניהול חקירה פלילית נגד הנשיא.⁴² בית המשפט קבע כי ההוראה האמורה שבחוקה נועדה לשמור על כבודו של הנשיא כמוסד ולהגן עליו, בהיותו ראש המדינה, בהתחשב במעמדו המיוחד כמפקד זרועות הצבא, ובשים לב לתפקידים החשובים שהוא ממלא בכל הנוגע למדיניות הפנים וייצוג המדינה כלפי חוץ.

הוראה זו אינה מקנה לנשיא חסינות מהותית מפני חבות פלילית אלא היא אך ורק בגדר **מחסום פרוצדוראלי זמני**. על-פי פסיקת בית המשפט החוקתי, **כאשר הנשיא מבצע פשע שאינו מרידה או בגידה, העמדתו לדין בגין אותו פשע תעוכב באופן זמני בלבד**.

משמעות ההוראה האוסרת להעמיד את הנשיא לדין פלילי היא **שרשויות החקירה הפלילית ובתי המשפט אינם רשאים להתייחס לנשיא כאל חשוד או נאשם ולפתוח או להמשיך בהליכים פליליים נגדו - בין אם מדובר בהליכי חקירה, תביעה או משפט - כל עוד הוא מכהן בתפקידו**. במלים אחרות, לאחר שהנשיא נכנס לתפקידו וכל עוד הוא מכהן בתפקיד לא תפתח נגדו חקירה פלילית ולא יתנהל נגדו משפט פלילי (אלא בעבירות של בגידה או מרידה), ואם חקירה או משפט שכזה נפתחו עוד קודם לכן, אזי הם יושהו החל מיום תחילת כהונתו של הנשיא.

עם זאת, הרשויות עדיין רשאיות לנקוט בפעולות חקירה ותביעה שאינן נוגעות ישירות למעמדו המכובד של מוסד הנשיאות ולהפעלת הסמכויות הנשיאותיות, וכך הן רשאיות, למשל, לבצע בדיקה או חקירה מיידית של זירת הפשע.

על-פי בית המשפט, החסינות הנשיאותית האמורה אינה חלה על איסוף ראיות וגביית עדות מהנשיא בקשר לעבירה פלילית שבוצעה לכאורה על-ידי אדם אחר. עם זאת, אם כתוצאה מהליך חקירה שכזה הנשיא עצמו הופך להיות חשוד בביצוע עבירה, ניתן אמנם להמשיך באותם הליכים מקוריים לאיסוף ראיות וגם ניתן לשמר את אותן ראיות שכבר נאספו ושיש בהן לכאורה כדי להחשיד או להפליל את הנשיא על מנת שבבוא העת (לאחר שהנשיא יסיים את כהונתו) אפשר יהיה להשתמש בהן, אך לא ניתן להתחיל בחקירה, תביעה או משפט נגד הנשיא עצמו כחשוד או כנאשם כל עוד הוא נושא בתפקידו.

בית המשפט החוקתי מדגיש כי לאור מעמדו המכובד של מוסד הנשיאות והצורך לשמור על הפעלת הסמכויות הנשיאותיות, כפי שמורה סעיף 52 לחוקה, אין להגביל ולרסן את הנשיא עצמו כאשר ננקטים הליכים של איסוף ראיות וגביית עדויות שאינם כפופים לחסינות הנשיאותית הפלילית. כך למשל, לא ניתן לעצור את הנשיא, לבדוק אותו או לבצע חיפוש על גופו, ולא ניתן לבצע פעולה שיש בה כדי למנוע או לעכב את ביצועם השגרתי של הסמכויות והתפקידים הנשיאותיים.

⁴² החלטה מסי' 627 מיום 15 ביוני 2007. החלטה מופיעה באתר (תאריך כניסה: 1 בדצמבר 2008): http://www.judicial.gov.tw/constitutionalcourt/en/p03_01_printpage.asp?expno=627

מדובר בדיון שהתקיים לבקשת הנשיא Chen Shui-bian אשר סירב למסור מסמכים במהלך משפט נגד אשתו, המתנהל בבית המשפט המחוזי של טאיפיי, בחשד לעבירות שחיתות. סירובו של הנשיא למסור את המסמכים התבסס על הטענה לפיה הדבר עלול לפגוע בביטחון המדינה ובאינטרסים חשובים שלה וכי במסגרת פריביליגיית סודות המדינה השמורה לו (Presidential State Secrets Privilege) רשאי הנשיא לסרב למסור עדות או ראיות שיש בהן משום סודות מדינה. בית המשפט, בהרכב של 13 שופטים, קיבל את טענת הנשיא פה אחד. במסגרת זו, כאמור, דן בית המשפט בחסינות הפלילית של הנשיא, בהיקפה ובמגבלותיה. וראו גם כתבה שפורסמה בעיתון Taipei Times ב-16 ביוני 2007, <http://taiwantt.org.tw/taipeitimes/DOC/2007/06/20070616.doc>, תאריך כניסה: 1 בדצמבר 2008.

כאשר יש צורך לבצע חיפוש במקום מסוים הנוגע לנשיא, לעצור אדם אחר כלשהו או לתפוס חפץ כלשהו או רשומה אלקטרונית, אזי הרשות המחוקקת צריכה לקבוע הוראות נוספות ביחס לנשיא בכל הנוגע להגבלות על אותם מקומות המיועדים לחיפוש, לטעמים שבגינם יהיה הנשיא רשאי להתנגד לביצוע חיפוש או איסוף ראיות (תפיסת חפצים) וכן בכל הנוגע לפרוצדורות הספציפיות להפעלת ביקורת שיפוטית על מהלכים אלה. בטרם יישומו של חוק שכזה, ולמעט במקרים בהם נתן הנשיא את הסכמתו (לאותן פעולות חקירה), נדרש התובע המוסמך להגיש בקשה להרכב מיוחד בן חמישה שופטים של בית המשפט העליון, אשר יבחן את התאמתם ונחיצותם של צעדי החקירה המבוקשים (ביצוע חיפוש במקום מסוים או תפיסת חפצים כאלה ואחרים). רק על סמך החלטה שיפוטית של אותו טריבונל מיוחד המאשרת לבצע את אותן פעולות חקירה ניתן לנקוט בצעדים אלה; וגם זאת בתנאי שהמקומות בהם אמור להיערך החיפוש אינם המקומות בהם הנשיא מתגורר או מבצע את תפקידיו.

זאת ועוד, החסינות הפלילית הנשיאותית אינה חלה על חובתו של הנשיא למסור עדות בתיק פלילי שמתנהל נגד אדם אחר. עם זאת, כאשר רשויות החקירה הפלילית או בית המשפט מעוניינים לגבות עדות מהנשיא באותו הליך פלילי שמתנהל נגד חשוד / נאשם אחר, רשאי הנשיא לבחור את המקום שבו הוא ימסור את עדותו.

בית המשפט החוקתי מוסיף וקובע כי החסינות הפלילית הנשיאותית, כמפורט לעיל, מיועדת למשרת הנשיא ולא לאדם עצמו הנושא במשרה זו. משמעות הדבר היא כי הנשיא הוא האדם היחיד הנהנה מפריבילגיה זו (כלומר אם היה לו "שותף לעבירה" הוא אינו יכול לחוס בצלה) וככלל הנשיא אינו רשאי לוותר על חסינותו.

